

KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI LEKTORÁTUS

1014 Budapest, Úri u. 54-56. Postacím: 1250 Budapest 1. Pf. 17.
lektoratus@lektoratus.hu Fax: +36 1 3561784 Tel.: +36 1 3567444/132

Előadó: Simonffy Szilvia
Ügyiratszám: Pály/11/2010.

Az 1991. évi XX. törvény 109. § (1. 2.) bekezdése alapján készült

SZAKVÉLEMÉNY
KIVONAT

Budaörs Város Önkormányzata nyílt, országos, anonim pályázatot írt ki a budaörsi 1. sz. Általános Iskola belső terében elhelyezendő művészeti alkotás megtervezésére és megvalósítására.

A tervezett mű helye: Budaörs, 1. sz. Általános Iskola (Hársfa u. 29.) aula terénck délre néző első és második emeleti, nyílások nélküli, 830 cm széles és 650 cm magas falfelülete.

A felület alapja vasbetonszerkezet, amelyet gipszkarton-lemez burkolat fed. A helynek különleges adottsága az aula födémének négyzetes lyukasztásából következő, a felületen megjelenő fényjáték; a nyílásokon átörő fény hol négyzetes, hol torznégyszög képet rajzol ki. A tájolásból következően ezek a fényfoltok az évszaknak és a napszaknak megfelelően vándorolnak.

Az épület tervezői: *Dobai János DLA Ybl díjas építész /Dobai Építész Iroda Kft./*, és *Tardos Tibor belsőépítész /Tardos Design Bt./*

A helyszínt az MMIKL Képző- és Iparművészeti Lektorátus a *Hsz/18/2010.* számú szakvéleményben véleményezte és elfogadta.

A mű témája műfaja és technikája: kötetlen, az épületbelsőhöz és az épület funkciójához illeszkedő.

A pályázati felhívásban a kiíró által megfogalmazott elvárás:

A fenti leírt fényviszonyokat kamatoztató mű tervezése és kivitelezése. A pályázó vegye figyelembe az építészeti tér adottságait, színeit, illetve a napszakok és évszakok fényváltozásait, a fény-árnyék viszonyokat, ugyanakkor tegyen javaslatot mesterséges fény alkalmazására is. A födémén lévő felülvilágító ablakok környezetébe fényvetők, illetve fény manipulálására alkalmas eszközök telepíthetők, de a mű a belsőépítészeti arculatot ne alakítsa át. A kijelölt falfelület kivételével az épület egyetlen része sem színezhető.

A kiíró az érdeklődők számára 2010. június 21-én és 28-án helyszíni konzultációt tartott.

A pályázat benyújtási határideje 2010. augusztus 31. 12.00 óra volt.

A kész mű elkészítésének határideje 2011. január 11.

A mű maximális keretösszege: bruttó 5 millió Ft.

A kiíró által felajánlott díjak:

I. díj – bruttó 700.000 Ft, II. díj – bruttó 600.000 Ft, III. díj – bruttó 500.000 Ft, melyek az MMIKL Képző- és Iparművészeti Lektorátus szakvéleménye szerint kerülnek kiosztásra. A kifizetés határideje 2010. október 29.

A díj összege – megbízás esetén – a szerzői-kivitelezési díjba kerül beépítésre.

A mű megvalósítására, a szerző megbízására vonatkozó döntést Budaörs Város Önkormányzata 2010. október 15-ig meghozza a szakvélemény figyelembevételével.

A kiírás szerint a manuális, nyomtatott és digitális formában benyújtandó pályázatnak a következőket kellett tartalmaznia:

- 1) *a mű bírálható léptékű vizuális terve és látványterve* (színes terv, számítógépes animáció, makett, fotó stb.), amely világosan érzékelteti a tervezett mű elhelyezését, és a változó fényviszonyokkal történő működésének módját, illetve a környezettel való kapcsolódását, léptékét.
- 2) *műleírás* (amelynek tartalmaznia kellett az alkotás tartalmi leírását, pontos méretét, anyagát, kiviteli technikáját, elhelyezését, működésének és karbantartásának leírását, valamint technikai megoldás esetén az üzemeltetés leírását).
- 3) a mű megvalósításának *ütemterve*.
- 4) *részletes költségbebecslés*, amely magában foglalja a szerzői díjat, a mű megvalósításának, elhelyezésének, illetve technikai megoldás esetén működtetésének tervezett költségeit.

A pályázó adatait egy lezárt borítékban kellett a pályaműhöz csatolni. A kiíró által széfben őrzött borítékok felnyitására a pályázat értékelése után nem került sor.

A kiíró tájékoztatása szerint a Képviselő-testület a pályázatok anonimitását megtartva, a Lektorátus szakvéleményének figyelembevételével hozza meg a megvalósítandó műről döntését, a borítékok felnyitására, illetve eredményhirdetésre ezután kerül sor.

A pályázatra nyolcvanöt pályaterv érkezett.

Az MMIKL Képző- és Iparművészeti Lektorátus szakértői bizottsága az alábbi sorszámú terveket a pályázatból kizárta:

1. sz. pályázat. Referencia munkákat nevez meg, így az anonimitásnak nem felelt meg.
28. sz. pályázat. Referencia munkákat nevez meg, így az anonimitásnak nem felelt meg.
31. sz. pályázat. A vizuális terv, megjelenítés hiányzott.
33. sz. pályázat. Referencia munkát nevez meg, így az anonimitásnak nem felelt meg.
45. sz. pályázat. Munkásságot ismertet, így az anonimitásnak nem felelt meg.
59. sz. pályázat. Ütemterv és költségbebecslés hiányzott.
- 61-62. pályázat. Azonosításra alkalmas megnevezést tartalmaz, így az anonimitásnak nem felelt meg.
66. sz. pályázat. A vizuális terven olvasható szignó szerepel, így az anonimitásnak nem felelt meg.
- 83-84-85. sz. pályázat. Beadási határidőn túl érkezett.

A bíráló bizottság a pályamunkákat a kiíró által átvételi jegyzőkönyvben rögzített beérkezési sorrendszám rendje szerint értékelté.

Az MMIKL Képző- és Iparművészeti Lektorátus – a szakértői vélemény alapján – a nyilvános pályázatot eredményesnek ítéli és az alábbi pályaterveknek ítéli a kiíró által megajánlott díjakat:

I. díj	bruttó 700.000 Ft	–	23. számú pályázat,
II. díj	bruttó 600.000 Ft	–	3. számú pályázat,
III. díj	bruttó 500.000 Ft	–	44. számú pályázat.

Az MMIKL Képző- és Iparművészeti Lektorátus a benyújtott pályaművek közül a pályázatkiírónak az adott helyszínen való megvalósításra kizárólag a három díjazott munkát javasolja, a díjak sorrendjével megegyező rangsorolással.

A díjazott műveket a szakértői bizottság az alábbiak szerint értékelte:

23. sz. pályamű

Emlékező napóra címmel

A pályamű az aula falára vetülő fénypázmák éves mozgását egyetlen pillanatba sűrítő, konceptuális relief.

Ha 365 napon keresztül nyomon kísérjük a dejelő nap fényének éves változását vagy megnézzük az év egy-egy napjának egyesített fénypázmáit, jól láthatjuk, hogy a legintenzívebb fények a nyári szünidő idejére esnek. A tanév kezdetétől napról napra keskenyebb fénycsávok járnak végig az aula falát. A napfény átadja helyét az elmélyült munkának... A nyári nap heve már csak emlék. Október közepére a legkisebb fénypázmák is eltűnnek és csak télutón, február végén vetülnek újra a falra.

Ha elkészítjük az éves benapozás filmjét, annak kockáit egymásra vetítve látható, hogy a napfény emléke rétegekben rakódik a falra: a legvilágosabb részek azok, amelyekre legtöbbet süt a nap, a legcsöndesebbek azok, ahová soha nem jut el a fény. Az Emlékező napóra „számlapjának” rajzolata, a relief vonalhálózata, az éves benapozás nagysága szerint sűrűsödik, ahol csökken a fény mennyisége, ott ritkul. A falkép első rétege, a napóra „számlapja” a teljes napsütés - egy évben, a valóságban soha elő nem forduló - eszményi képét jeleníti meg.

Így a dombormű bár a valóságon alapul, mégis szubjektív ábrázolás.

Az éves fényváltozások emlékezetét őrző fehér relief vonalhálózatára ugyanakkor rávetülnek-rajzolódnak a mindennapok tényleges fényegységei is.

A dombormű anyaga festett, préselt farost lemez, mérete 650 x 830 cm. A fehér relief közvetlenül a gipszkarton falra kerül annak teljes terjedelmében. A dombormű rajzolatát felső maróval vésik be a lemezekbe. A 16 mm vastag MDF lemezeket 60 x 60 cm raszterű gyalult lécz vázra szerelik, amelyet dűböléssel rögzítenek a gipszkarton mögötti vasbeton falba.

A pályamű a teljes pályázati anyagból kiemelkedik gondolati és esztétikai gazdagságával, jelentésrétegeinek összetettségével. Az aula falára beeső fény változásainak statisztikai átlagát jeleníti meg érzékileg befogadható formává transzponálva, az időfolyam egyetlen pillanatba sűrítésével magának az időnek a mibenlétére is rákérdezve.

Ez a velejéig kortárs mű konceptuális, amennyiben egy fogalmilag megragadható folyamatot, egy jelenséget és annak filozófiai következményeit tárgyiasítva reprezentál, de a létrejött műtárgy a fogalmi apparátussal egységben, annak ismerete által nyeri csak el teljes jelentését. Konceptuális mű befogadására a lehetőséget olyan közösségi terek jelentik, amelyekben a befogadók találkozási az alkotással nem egyszeri és jelen van az a közösségi kommunikációs lehetőség, amely közvetítheti a fogalmi apparátust a tárgyiasult reprezentáció mellé.

Egy iskolánál ideálisabb hely egy konceptuális mű érvényesülésére el sem képzelhető. Adott a közösség által a műről közvetített tudás, amely a befogadás fokozatosságát, a mű komplexitásából amú életkornak megfelelő megértésének lehetőségét is biztosítja. Ugyanakkor magának az alkotásnak az állandó jelenléte is óriási lehetőség a vizuális nevelésbe való beépítésére, a kortárs művészet gondolatvilágának, eszköztrendszerének a megismertetésére.

A mű tárgyiasult, plasztikai formát öltve megvalósuló része ugyanakkor nemcsak a fény helyspecifikus változásaira reflektál, de az építészeti és belsőépítészeti térre is. A relief plasztikailag finoman rétegzett és artisztikus felületű, mely tulajdonságait a felülről jövő és állandóan változó fény felerősíti. A szerző a kiírás egyik gyengeségét is korrigálva - hogy ugyanis a tanítási időszakjelentős részét a gyengébb és kevésbé karakteres természetes fény jellemzi - ennek surlófényként való kihasználásával erősíti fel a relief finom plasztikáját.

A színében, méretében és plasztikájában visszafogott relief az építészeti tér adottságait tiszteletben tartva szépen illeszkedik a belső térhez, ugyanakkor oldja annak tudatosan precíz funkcionalitását.

A mű minden tekintetben helyspecifikus, a kiírásban rögzített elvárásokra, a tér adottságaira, a fényviszonyokra – a pályatervek közül – leginkább reagál, egyúttal gazdag asszociációs lehetőséget kínál: pl. felhőkön játszó fény, megörökített idő, idő-időtlenség, megdermedtség-változás. Megjelenésében alázatos, mégis rendkívül összetett mű, nem pusztán dekoráció, hanem élményt kínáló, filozófiai üzenetet hordozó alkotás, amely sűrített folyamatábraként jeleníti meg / hozza be az iskolába a természetet.

Nyitott műként a pályázatban vállaltakon kívül arra is lehetőséget nyújt, hogy egy projektor beszerzése esetén a sötét napok kitüntetett perceiben akár vetíthető legyen az éves benapozás filmje a reliefre. Ez esetben a benapozás filmje akár szerepet kaphat az iskola jeles napjain is. Az idők során emblematicussá válhat, ha például ennek a filmnek a képeivel kísérik a Himnusz minden iskolai ünnepélyen. A fehér relief lehetőséget nyújt más filmek, akár a műre reflektáló további látványok vetítésére is.

Az MMIKL Képző- és Iparművészeti Lektorátus – a szakértői vélemény alapján – a pályaterv megvalósítását első helyen javasolja.

3. sz. pályamű

Zöldfal c.

Több különböző fajtájú élő növényvel telepített 780 cm széles és 360 cm magas, 30 cm vastagságú zöld fal, fa és plexi kiegészítő elemekkel. A mű üzenete: a természettel való kapcsolat. A növények reagálnak a változó fényviszonyokra, a nap pályájának változására, mint az élő természet. A mű szellemisége az épülethez illeszkedően egyszerű, sallangoktól mentes, a zöld fal barátságos, kellemes atmoszférát teremt, akusztikai viselkedése előnyös. Kitüntetett időpont, amikor a felülvilágító fényei szabályos négyzeteket rajzolnak a falra. E kitüntetett időpontokhoz kitüntetett napokat rendelve alakult ki a fal mintáját adó grafikai megjelenés. A jeles napokon, a napfény pontosan az adott területeket világítja meg. Ez egyfajta napóra-hatás, de nem az órák és percek, hanem a napok számolására szolgál. A falon megfigyelhető, ahogyan a napfény a kijelölt helye felé kúszik, majd a nevezetes időpontban elfoglalja helyét, hogy aztán továbbálljon. A tanulók megfigyelhetik a Nap pályájának sajátosságait napközben és év közben egyaránt.

Bitumenes szigeteléssel ellátott betonfalra fémháló, valamint a zöldfal elemeit tartó acél konzolok kerülnek, utóbbiak egyben a lecsurgó víz összegyűjtését szolgáló alumínium vályú tartóelemei. Az acélhálóra, valamint a tartóelemekre helyezett, egyenként 30 cm széles, 40 cm magas és 30cm mély speciális zöldfal elemeket csepegtetős öntöző- és tápanyag után pótló rendszer köti össze. Ez után új gipszkarton burkolat készül, immár a termőközeg külső síkjával egy síkban. A fa és plexi kiegészítő dekorációs elemeket csavarozás rögzíti. A zöldfalat a nap sugarai, víz és tápanyagok működtetik. A tápanyag utánpótlás azért fontos, mert a növények nem földbe, hanem egy tápanyagokat nem tartalmazó speciális közegbe kerülnek, ez a szerkezetet megkönnyíti és a földdel ellentétben a gyors vízáteresztő képessége miatt nem gombásodik, nem penészedik. Az öntözőrendszer vízigényét az épület ivóvízhálózata biztosítja. A fölösleges víz, a zöldfal alján elhelyezett vályúba jut, ahonnan egy szivattyú vagy a szennyvíz csatornába, vagy az esővízcsatornába továbbítja. A rendszer működése automatikus, előre programozott. Az esetleges meg nem eredt, életképtelen töveket cserélni kell, a falat évente legfeljebb egy-két alkalommal kell átvizsgálni.

A növényekkel telepített zöld fal terve kész ipari elemekből építkező, technikailag átgondolt, szép alkotást ígér. Jó a koncepció, a mű üzenete egyben ajándék: a lélegző, élő természeti elem kontrapoztként jelenik meg a racionális térben, az eredmény egyszerűségében szép, nagyvonalú, természetes. A szerző nem lép túl a növényi fal mindenki számára szemot-lelket pihentető látványt nyújtó felület létrehozásán, az elképzelésben rejülő artisztikum – pl. olyan növények átgondolt felhasználása, amelyek a fényre, évszakokra karakteresen reagálnak – elmarad. Így a mű a sajátos fényviszonyokra kevésbé látványosan reflektál, ugyanakkor jól alkalmazkodik az enteriörhöz, harmonizál a térrel, nem kontrázza a meglévő színeket, nem változtatja meg az építészeti tér jellegét, hanem homogén, nyugodt felületet eredményezve ellensúlyozza, oldja és humanizálja a belső tér a kissé hűvös, kopogós világát, (és javíthatja levegőjét).

A kertészeti kompozíció sajátos abszurditást, képi státuszt kap a falra történő installálással, műtárggyá válik, miközben pozitív üzenet visz gyerekek hétköznapijaiba.

A Lektorátus – a szakértői vélemény alapján – a pályaterv megvalósítását második helyen javasolja.

A megbízó kérjen a szerzőtől dokumentációt, amelyben kidolgozandó: növényfajták gondos kiválasztása, működtetés garancia, referencia garancia, kertészeti szakemberek bevonása. A növények gondozást, a felület időnként nyírást, esetleg löcsérét igényelhet, ennek megoldására is tegyen a szerző javaslatot.

44. sz. pályamű

Napképernyő címmel

A megadott falfelületen megújuló energiaforrással működtetett, panelekből összeszerelt kifelébontású képernyő jelenik meg, melyben az egységek külön-külön reagálnak a rávetülő napfény, illetve mesterséges fényfoltok mozgására. A monitor a falra vetülő napfény energiáját használja fel. A képernyő 144 db (16 x 9) 50 x 50 cm-es panelből áll, egy panel 16 cellára oszlik. Minden cellában egy napelem 3 LED-et hoz működésbe. A képernyőn áthaladó négyzetes fényfoltok feltöltik a cellákat, amelyek az érintett felületen LED világítást hoznak működésbe. A napfényfolt haladásával az előzőleg rövid időre feltöltött akkumulátorok morfolni kezdenek és a LED-ek fénye elhalványul a fénypászták nyomában. A mozgó fény fokozatosan elhalványuló fénycsávot rajzol maga után. Így a mű folyamatosan kontaktusban áll az épület fényviszonyaival.

A képernyő a vele szemben első emeleti körfolyosó terében telepítendő speciális vetítővel működtetésbe hozható, melynek lassú, egyszerűen mozgó fényfoltjával tetszőleges ábrák rajzolhatók. A Napképernyő interaktív, a gyerekek által használható: a felületre diavetítő (vagy írásvetítő) használatával ábrák vetíthetők, vagy árnyjáték játszható, melyet a képernyő a fénnel feltöltött akkumulátorok segítségével megjegyez és a töltés idejétől függően bizonyos ideig vetít. A képernyő teljes felületét bevilágítva akár egész alak is állhat elé, az árnyék rögzül. Az alak lassan bemozdulhat.

A mű mérete: 800 x 450 cm, mélység: 12 cm. Anyaga: napelem, LED, áramkörök, kábelek, plexi, műanyag hordozópanelek, fém tartószerkezet, vetítő. A képernyő 144 (16x9) egymáshoz illesztett panelből áll, fémkeret keretezi, a falból vízszintesen kiálló konzolokra csavarozással rögzül. Egy panel 50x50 cm mérete, 16 db napelemet, és 48 db LED-et tartalmaz. Minden panelben fekete színű hordozó műanyagra vannak szerelve a fényforrások, kábelek, áramkörök és akkumulátorok. A hordozó panel előtt 5 cm-es távolságban fehér transzparens plexilemez képezi a képernyő felületét. A napelemek erre a felületre vannak rögzítve kívülről. Mivel a szóban forgó falfelület felső területén nem jelennek meg a napfényfoltok, a képernyő a felhasználható felület alsó részére kerül. A felülte maradó felületet a mellette lévő fali csempe burkolat színéhez hasonlóan sötétszürkére festett.

Napsütésben a Napképernyő működtetési költség nélkül, napfénymentes időszakban a vetítő áramfogyasztásával működik. Karbantartás: a felület tisztítása, és az akkumulátorok időnkénti cseréje. A modulok meghibásodás esetén külön cserélhetőek.

A szakértők megfogalmazták, hogy a pályamű alapötlete ígéretes, a mű filozófiája hasonló a 23-as pályázat gondolatiságához: a mulandóság rögzítése szellemes és szép elgondolás. A halványuló csóvát húzó fény dekoratív mintát eredményez a falfelületen. Az effektus érdekes, a technikai megoldás izgalmas, ugyanakkor a természetes fény hatására létrejövő látvány egyszerű, kissé eseménytelen, a mesterséges fénnel való működés látványa kidolgozatlan. A mű helyspecifikus, a kiírásban rögzített elvárásokra reagál, reflektál az adott fényviszonyokra, és interakció lehetőségét is hordozza. Karbantartást igényel.

A szakértők a látvány- és élménynyújtás gazdagítása érdekében – megvalósítás esetén – az ötletben rejlő lehetőségek további kibontását javasolják: a mű interakciós lehetőségei, mesterséges fénnel történő alkalmazása bővítenők.

Az MMIKL Képző- és Iparművészeti Lektorátus – a szakértői vélemény alapján – a pályaterv megvalósítását harmadik helyen javasolja.

A látvány- és élménynyújtás gazdagítása érdekében – megvalósulás esetén – az ötletben rejlő lehetőségek további kibontása javasolt: a mű interakciós, illetve mesterséges fényvel történő alkalmazásának lehetőségei bővítendőek.

*

Bemutatandó: az elhelyezett kész mű, a megrendelővel egyeztetett időpontban.

A Lektorátus köszönetét fejezi ki a pályázatot kiíró Budaörs Város Önkormányzata munkatársainak a bírálat feltételeinek és a szakvélemény elkészítéséhez szükséges dokumentumok előkészítésének magas színvonalon történő biztosításáért.

Szakértők voltak: Csáji Attila képzőművész, Fodor András építész, Kalmár János szobrászművész, Koronczai Endre képzőművész, Tölg-Molnár Zoltán festőművész, a Lektorátus részéről Kertész László igazgató, művészettörténész és Simonffy Szilvia művészeti főtanácsadó.

A Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus a közeljövőben megküldi a pályázatra beadott, kiírásnak megfelelő pályaművek értékelését tartalmazó szakvéleményt is, a bírálati díjat kiszámlázza.

Budapest, 2010. szeptember 29.

4
Kertész László
igazgató

Kapják:

- Budaörs Város Önkormányzata
Wittinghoff Tamás polgármester
Csík Edina főépítész
- Dobai Építész Iroda Kft. /Dobai János DLA építész
- Tardos Tibor belsőépítész
- 1. sz. Általános Iskola
Dölles Erzsébet igazgató
- Irattár

2040 Budaörs, Szabadság út 134.

Fax: 23/447-989

1111 Budapest, Budafoki u. 9-11.

1034 Budapest, Kecse u. 24/c.

2040 Budaörs, Hársfa u. 29.